

като днешния бюрократъ — той е билъ отчужденъ отъ народа. Безусловно се подчинявалъ и билъ послушенъ.

*

Минава време. Животътъ се развива и усложнява. Дейността на бюкрата-служителъ се стѣснява. Той губи свобода за собствена инициатива. Не е самосгоятеленъ, не твѣрчествува. Става простъ изпълнителъ на разпоредбитѣ на началството. Затваря се въ канцеларската черупка. И живѣе съ мисълта: да бжде угоденъ, за да не бжде обезпокояванъ.

Така бюрократизмътъ добива нова форма, — форма, която въ днешно време става опасна за държавния и общественъ животъ.

Ако за нѣвгашния бюрократъ „канцеларията“ е била сръдство за да бжде полезенъ на народа, за днешния тя е **цель**. Той се стреми къмъ нея и, за да се вмъкне въ нейнитѣ покои, често пѣти не подбира сръдства. Не държи смѣтка за лична честъ и човѣшко достоинство. Ако условията му налагатъ, мѣни убежденията си. Върши и брачна спекулация, стига да го улесни да се възкачи на бюрократичната стълба.

Дори и училището ни е нагодено въ тая насока — да създава кандидати за бюрократичната трапеза.

Еднажъ станалъ колелце на държавната машинария, бюрократътъ се нагажда къмъ нея. Престава да гледа свѣта съ собственитѣ си очи. Не се радва и не тѣжи съ собственото си сърдце. Не действува съ собствената си воля. Погледътъ му се движи къмъ две посоки: нагоре — къмъ началството, къмъ което е присторено любезенъ и надолу — къмъ подчиненитѣ си, ако има такива — къмъ които е важенъ, надмененъ. Двучиченъ е и къмъ гражданитѣ, които иматъ работа съ него: прекалено любезенъ и услужливъ къмъ силнитѣ, нехаенъ и грубъ къмъ слабитѣ.

Животътъ не познава покой. Той се развива и това развитие иска своето. Да преценишъ новосъздаденото положение и да се нагодишъ къмъ него — това значи напредѣкъ. И толкова по-добре, ако това нагаждане става безболезнено.

Бюрократътъ е вкостенѣлъ, очужденъ отъ това развитие. Неговото схващане върху живота иде отгоре — отъ началството. „Той действува по предписание“. Има ограниченъ брой калѣпи на мисълъ и разбирания и въ тѣхъ нагажда цѣлия животъ. Прилѣгатъ или не прилѣгатъ — не важи. Като гражданинъ, никой не го държи отговоренъ. Като служителъ, той винаги си остава отворена картичка, изъ която да се изплѣзне отъ формална отговорностъ: или ще прехвърли отговорността върху началството,